

GAN
ALFF
BET
GIMMEL
DALET
HEE
WAW

HEB JE WEL GEHOORD VAN DE ZEVEN...

© JELED-NIK Afdeling Onderwijs

Tekst: Henny van het Hoofd
 Tekeningen: Marchien Mayer

Dit werkboekje is onderdeel van het landelijke JELED-NIK leerplan voor joodse les aan kinderen vanaf 4 jaar.
Voor meer informatie: www.jeled.net of henny@nik.nl

J.E.L.E.D. - Jewish European Learning Experience **Dot.net**

HEB JE WEL GEHOORD VAN DE ZEVEN..... SOORTEN?

In de Tora worden vaak bomen en planten genoemd die in Israël groeien. Adam en Chava gebruikten de bladeren van een *vijgenboom* als kleding, de duif bracht een blaadje van een *olijfboom* naar Noach, en Avraham en Sara sloegen hun tenten op in de schaduw van *eikenbomen*. En zo zijn er nog veel meer voorbeelden van bomen en planten in de **תּוֹרָה** te vinden.

De Tora vertelt ons dat zeven bomen en planten wel heel bijzonder zijn. Ze horen speciaal bij het land Israël. In het Ivriet heten ze de **שִׁבְעַת הַמִּינִים** (*sjiv'at haminiem*), de zeven soorten.

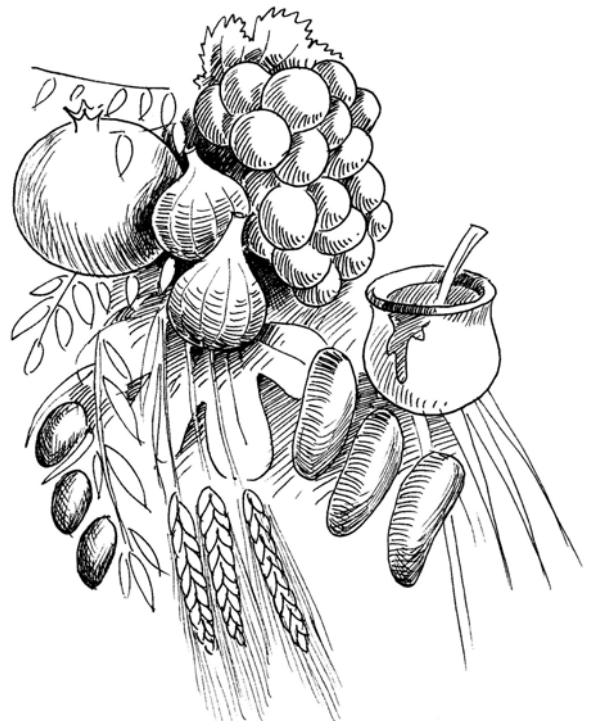
In deze **פָּסוּק** (*pasoeek, zin*) uit het boek **דְּבָרִים** (*Devariem*) zie je welke zeven dat zijn. In het choemasj van Dasberg kun je deze *pasoeek* vinden op bladzijde 173 van deel 2.

Een land van tarwe en gerst, wijnstokken, vijgen en granaatappels, een land van olijven en van (dadel)honing.

(Devariem hoofdstuk 8 pasoeek 8)

☺ Schrijf de zeven soorten uit de *pasoeek* over:

1. tarwe
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

☺ Welke vruchten groeien aan een wijnstok? _____

Tip: van deze vruchten kan wijn worden gemaakt.

Hieronder zie je de namen van de *Sjiv'at Haminiem* in het Ivriet. Ernaast staan de Nederlandse namen, maar de letters zijn door elkaar geraakt.

Weet jij toch welke planten en vruchten het zijn?

_____	= water	= חטה .1
_____	= sterg	= שעורה .2
_____	= wokstijn	= גפן .3
_____	= gijv	= תאנה .4
_____	= petnargalaap	= רמון .5
_____	= folij	= זית .6
_____	= daled	= תמר .7

☺ Hier zie je de **שבֵּעַת הַמִּינִים** nog eens, maar dan apart.
Schrijf bij iedere soort de Nederlandse naam:

☺ Vind je het moeilijk om het verschil te zien tussen tarwe en gerst?
Het woord **שֵׁעוּרָה** (se'ora) betekent: 'met (lange) haren'.

Wist je dat er een dag in het joodse jaar is waarop het de gewoonte is om de vruchten van de *sjvat haminiem* te eten? En niet alleen deze zeven maar ook zoveel mogelijk ander fruit. Die dag heet **טו בִּשְׁבַט** (*Toe Bisjvat*), dat betekent: de 15e dag van de joodse maand Sjevat. Maar er is ook nog een andere naam, die nog veel mooier is: Nieuwjaar van de bomen.

Op Toe Bisjvat is de winter in Israël bijna voorbij. Overal zie je dan de mooie witte en roze bloesem van de amandelbomen. Dat zijn in Israël de eerste bomen die in bloei staan. Buiten is het nog koud, maar de amandelbomen vertellen dat het gauw lente wordt in Israël.

Sommige families hebben de gewoonte om op Toe Bisjvat wel 15 verschillende soorten fruit te eten. Het is het mooiste als dat zoveel mogelijk uit Israël komt, maar bijzondere vruchten uit een ander land mogen natuurlijk ook. Je kunt fruit uit Israël herkennen aan het merk 'Carmel' of 'Jaffa'.

Kies het goede antwoord:

☺ *Waarom groeien er in Nederland geen amandelbomen?*

- omdat die alleen maar in Israël groeien
- omdat die alleen in de bergen groeien
- omdat het hier in de winter te koud is.

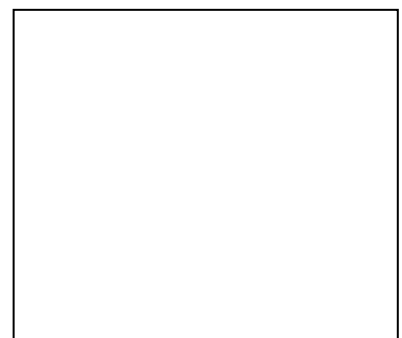

☺ *Welke bloemen vertellen dat in Nederland de winter bijna voorbij is?*

- rozen
- sneeuwkllokjes en krokussen
- zonnebloemen

☺ *Teken de bijzonderste vrucht die je ooit gegeten hebt in dit vak.*

Weet je ook hoe deze vrucht heet?

☺ Welke van de sjiwat haminiem groeien ook in Nederland?

- tarwe, gerst, dadels en granaatappels
- tarwe, gerst, vijgen en olijven
- tarwe, gerst, druiven en vijgen

☺ De Sjiw'at Haminiem vertellen allemaal iets bijzonders over Israël. Lees het en maak daarna de opdrachten op bladzijde 6, 7 en 8.

TARWE is de bekendste graansoort. Voedsel waarin meel verwerkt is (brood, gebak, pasta en nog veel meer) is meestal van tarwe gemaakt. Tarwekorrels blijven heel lang goed, je kunt ze lang bewaren.

Vroeger deden mensen dat ook, iedereen had wel een voorraadje tarwekorrels in huis. In een jaar waarin de oogst mislukt was hadden ze zo toch voldoende te eten. Een land waar tarwe groeit is een rijk land, waar de mensen geen honger hebben.

GERST is een graansoort, net als tarwe. Het werd vooral gebruikt als voer voor het vee, maar mensen kunnen het ook eten.

Gerst is het eerste graan dat rijp is, in Israël is dat al rond Pesach! Tegenwoordig wordt gerst vooral gebruikt om bier van te brouwen. Een land waar gerst groeit is een land waar voldoende te eten is voor het vee.

Een van de bekendste dingen die van DRUIVEN kan worden gemaakt is wijn. Wijn wordt gebruikt bij bijzondere momenten in ons leven: voor de kiddoesj op sjabbat en jomtov, maar ook bij een choepa of een feestelijke maaltijd.

Wijnstokken kunnen dus een symbool zijn van simches (de mooie, blijde gebeurtenissen in het leven van mensen).

VIJGEN zijn bijzondere bomen: de vruchten zijn niet allemaal tegelijk rijp. Aan een vijgenboom zie je jonge vijgjes en rijpe vijgen tegelijk. Je kunt dat goed zien aan de kleur: eerst zijn ze groen, dan lila, en op het laatst heel donker paars. Dan is een vijg rijp. Zo kun je maandenlang iedere dag een paar vijgen van de boom plukken.

In Nederland zie je meestal gedroogde vijgen, die zijn lichtbruin. Vijgen kunnen een symbool zijn van welvaart en tevredenheid.

GRANAATAPPELBOMEN hebben prachtige, rode bloesems. Ook de vruchten zijn heel mooi van vorm. Al heel vroeg hebben mensen vaasjes, potten en sieraden gemaakt in de vorm van granaatappels. In het Israël Museum in Jeruzalem kun je daar heel mooie voorbeelden van zien. In het **בֵּית הַמִּקְדָּשׁ** (*beet hamikdasj*, de tempel) werden granaatappels als versiering gebruikt. Granaatappels vertellen ons over schoonheid en mooie dingen.

OLIJFBOMEN hebben veel tijd nodig om te groeien en vruchten te krijgen. Ze kunnen wel een paar honderd jaar oud worden! Bij olijfbomen denken veel mensen aan vrede. Dat komt omdat oude olijfbomen lang de tijd hebben gekregen om rustig te groeien. Het takje dat de duif terugbracht naar Noach in de ark, toen de aarde weer langzaam begon op te drogen na de **מַבּוּל** (*maboel*), was van een olijf.

DADELPALMEN hebben geen zijtakken: ze groeien direct naar de hemel toe. Goede, rechtvaardige mensen **צְדִיקִים** (*tsaddiekiem*), worden vergeleken met dadelpalmen: hun hart is rechtstreeks op de hemel gericht. Net als bij *tsaddiekiem* zijn van dadelpalmen alle onderdelen 'goed', dat betekent hier 'bruikbaar': de bladeren als dakbedekking, de vruchten om van te eten, van de vezels op de stam kan touw worden gemaakt. Zelfs de pitten van de vruchten zijn goed te gebruiken om een vuur mee te stoken.

BOOMPUZZEL

Begin bij nummer 1. Lees de zin die daar achter staat. Kies daarna uit de woorden in het vak onderaan het woord daar het beste bij past en schrijf het in de puzzel op bladzijde 7 (bij nummer 1).

Ga zo door totdat je alle woorden in de puzzel hebt ingevuld. Als je het goed hebt gedaan krijg je een woord in het vak met de dikke rand.

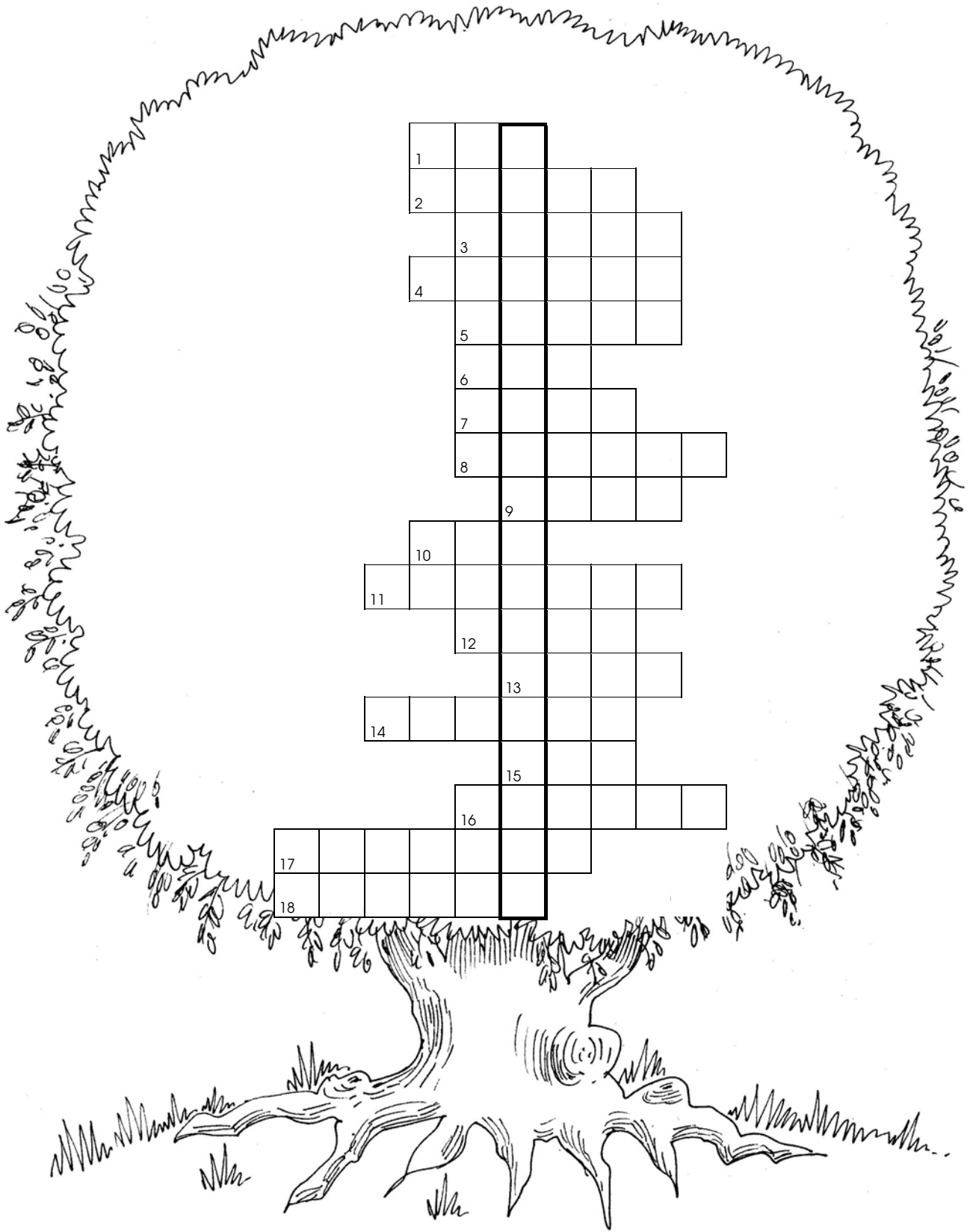
1. Een van de Sjiv'at Haminiem. Eerst is hij groen, dan lila, dan donkerpaars
2. Een van de Sjiv'at Haminiem. Gebruikt als veevoeder.
3. Een van de Sjiv'at Haminiem. Gebruikt voor brood, gebak en nog meer.
4. Jaargetijde waarin het Toe Bisjvat is
5. Een van de vruchten van de Sjiv'at Haminiem
6. Deel van een boom (3 letters)
7. Deel van een boom (4 letters)
8. Naam van vruchten, groenten en wijn uit Israël
9. Vrucht die in Israël en in Nederland groeit
10. Als een vijg paars is, dan is hij
11. De bloemen van een boom
12. Een van de Sjiv'at Haminiem. Er wordt olie van gemaakt
13. Boom die heel veel van warmte houdt
14. Kan door bijen worden gemaakt, maar ook van nummer 5
15. Hebreeuws woord dat '15' kan betekenen
16. Joodse maand waarin we het Nieuwjaar van de Bomen vieren
17. Vrucht van de boom die op Toe Bisjvat in bloei staat
18. Deel van een boom (6 letters)

☺ Kies uit deze woorden:

*** amandel * bloesem * carmel * dadel * gerst ***

*** honing * olijf * palm * peer * rijp * schors ***

*** sjevat * stam * tak * tarwe * toe * vijg * winter ***

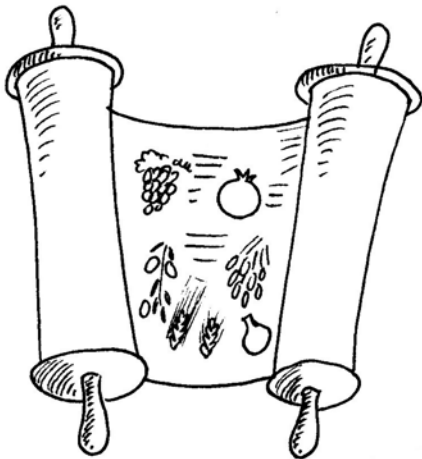

Het woord is: _____

ISRAËL EN DE ZEVEN SOORTEN

De *sjiv'at haminiem* zijn bomen en planten die in Israël groeien. Maar ze vertellen ook allemaal iets bijzonders over het land Israël. Wat?

Lees bladzijde 4 en 5 nog eens goed. Vul daarna in de vakjes steeds een van de zeven soorten in:

Wanneer het joodse volk zich houdt aan wat in de Tora geschreven staat, dan wordt Israël een land...

waar welvaart en tevredenheid is

Vijg

waar iedereen op rechtvaardige wijze met elkaar omgaat

waar genoeg te eten is voor alle mensen

waar veel fijne, plezierige dingen zullen gebeuren

waar veel mooie dingen te zien zijn

waar voldoende voedsel voor de dieren is

waar geen oorlog is

Kies uit:

* olijf * dadelpalm * vijg * tarwe * granaatappel * wijnstok * gerst *